

Univerza
v Ljubljani Fakulteta
za družbene vede

Seminarska naloga

METODE DRUŽBOSLOVNEGA RAZISKOVANJA

STROGOST KAZNOVALNE POLITIKE

Ime in priimek: **S. H.**

Vpisna številka: -

Vrsta študija: **Novinarstvo, 3. letnik, redni**

Kraj in datum: **Ljubljana, 20. januar 2013**

1. Kvantitativna analiza

Pri predmetu Metodologija družboslovnega raziskovanja sem za naslov seminarske naloge izbrala Stališča o strogosti kaznovalne politike. Temo sem izbrala, ker me zanima kakšna so stališča posameznikov, kako naj kaznujejo dvakratnega vlomilca in kateri so tisti ključni dejavniki, ki na predlagano kazen vplivajo? Za odvisno spremenljivko sem izbrala stopnjo izobrazbe, saj ima izobrazba ključno vlogo pri izoblikovanju naših stališč. Domnevam, da ljudje z nižjo izobrazbo zahtevajo strožje kazni in bolj podpirajo represivno politiko kot pa tisti, ki so bolj izobraženi.

Pri izdelavi seminarske naloge sem uporabila podatke iz portala European Social Survey. Omejila sem se na uporabo zgolj podatkov za Slovenijo. Podatki za Slovenijo so bili zbrani v nacionalni raziskavi Slovensko javno mnenje 2010 (SJM2010), ki je v bistvu slovenska verzija mednarodne raziskave ESS. Raziskava je bila izvedena leta 2010 na populaciji oseb, starejših od 15 let, s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji. Vzorec je slučajni vzorec na podlagi Centralnega registra prebivalcev Slovenije.

V skupino smo bili vključeni trije člani, zato smo si izbrali 4 spremenljivke – eno neodvisno (izobrazba) in tri odvisne. Vsak od nas je obdeloval podatke svoje spremenljivke. Ključen raziskovalni problem naše naloge so bila stališča o strogosti kaznovalne politike. Pri svojem raziskovanju sem predpostavila, da stopnja izobrazbe ključno vpliva na to, kakšno kazen bi posamezniki izbrali za človeka, ki je dvakrat vlomil v stanovanje. Posamezniki z nižjo izobrazbo bi po moji hipotezi zahtevali, da vlomilec za takšno kaznivo dejanje dobi zaporno kazen.

1.2 Spremenljivke

Za preverjanje povezanosti izobrazbe in stališča o vrsti kazni za dvakratnega vlomilca bom za neodvisno spremenljivko uporabila spremenljivko F15 (Katera je zadnja šola, ki ste jo končali, redno ali izredno?), za odvisno spremenljivko pa D38 (Ljudje imajo različne poglede na to, kakšne kazni naj dobijo prestopniki. Vzemimo primer 25 letnega moškega, ki je bil že drugič spoznam za krivega vloma. Kaj menite, katero od navedenih kazni bi moral dobiti?).

1.3 Hipoteza

Manj izobraženi državljani bolj podpirajo zapor ko katero drugo obliko kazni.

1.4 Priprava neodvisne spremenljivke

Vprašanje F15: Katera je zadnja šola, ki ste jo končali, redno ali izredno?

Anketiranci so imeli na voljo odgovore:

- 1. Brez šolske izobrazbe - oseba, ki nima dokončane niti enega razreda OŠ, je brez šolske izobrazbe. Brez šolske izobrazbe so tudi osebe, ki imajo narejene 3 razrede osemletke ali manj oz. 5 razredov devetletke ali manj.
- 2. Nepopolna osnovnošolska izobrazba - osebe, ki imajo več kot 3 razrede osemletke, ali več kot 5 razredov devetletke a niso dokončale OŠ oz. niso pridobile spričevala o končani OŠ.
- 3. Osnovnošolska izobrazba - osebe, ki imajo zaključenih vseh osem oz. devet razredov OŠ in so pridobile spričevalo o končani OŠ.
- 4. Nižja ali srednja poklicna izobrazba - osebe, ki so končale šolanje v 1- do 2,5-letnih programih za pridobitev nižje poklicne izobrazbe oz. osebe, ki se končale šolanje v 3-letnih programih za pridobitev srednje poklicne izobrazbe; certifikat o NPK.
- 5. Srednja strokovna izobrazba - osebe, ki so končale srednjo tehniško šolo oz. drugo strokovno izobrazbo, trajanje 4 ali 5 let, opravljena matura; tudi mojstrska oziroma delovodska ali poslovodska šola.
- 6. Srednja splošna izobrazba – osebe, ki so končale šolanje v gimnaziji ali strokovni gimnaziji, imajo maturitetno spričevalo.
- 7. Višja strokovna izobrazba, višješolska izobrazba - osebe, ki so končale šolanje v 2-letnem programu višjega strokovnega izobraževanja na višji strokovni šoli.
- 8. Visokošolska strokovna izobrazba - osebe, ki so končale šolanje v 3- letnem (izjemoma 4-letnem) dodiplomskem visokošolskem programu na visoki strokovni šoli, fakulteti ali akademiji; 1. bolonjska stopnja.

- 9. Visokošolska univerzitetna izobrazba - osebe, ki so končale šolanje v 4-letnem dodiplomskem univerzitetnem programu na fakulteti ali akademiji; tudi 1. bolonjska stopnja; običajno 4 leta+diploma.
- 10. Specializacija - ki so končale šolanje v 1- do 2- letnem podiplomskem specialističnem študijskem programu in si bodo pridobile strokovni naziv specialist; običajno 1 leto.
- 11. Magisterij - osebe ki so končale šolanje v 2- letnem podiplomskem magistrskem programu in so si pridobile znanstveni naslov magister znanosti oziroma magister umetnosti; tudi bolonjski magisterij. V to stopnjo študija spada tudi študij MBA. V to kategorijo spadajo tudi osebe, ki so se šolale 5 ali 6 let po starem univerzitetnem programu (npr. študij medicine).
- 12. Doktorat

Spremenljivke sem zaradi večje preglednosti rekodirala v novo spremenljivko. Nova spremenljivka *izobr1* ima tako samo 3 kategorije:

1,2,3 = 1 – Do OŠ

4,5,6 = 2 – Srednješolska

7, 8, 9, 10, 11, 12 = 3 –Višja/strokovna/univerzitetna

1.5 Priprava odvisne spremenljivke

Vprašanje D38: Ljudje imajo različne poglede na to, kakšne kazni naj dobijo prestopniki.

Vzemimo primer 25 letnega moškega, ki je bil že drugič spoznam za krivega vloma. Kaj menite, katero od navedenih kazni bi moral dobiti? Anketiranci so na vprašanje odgovarjali z:

1 - zaporna kazen

2 - pogojna zaporna kazen

3 - globa, denarna kazen

4 - delo v korist skupnosti

5 - katera druga kazen

8 - (ne vem)

Tudi to spremenljivko sem zaradi večje preglednosti rekodirala v novo spremenljivko. Nova spremenljivka vrstakazni1 ima tako zgolj 2 kategoriji:

1 = zaporna kazen

2 = druge kazni

1.5 Analiza posameznih spremenljivk

S pomočjo programa SPSS bom najprej preverila frekvenčno porazdelitev neodvisne spremenljivke (izobr1), nato pa še odvisne (vrstakazni1).

Tabela 1: Frekvenčna porazdelitev spremenljivke izobr1.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00 Do OŠ	335	23,9	23,9	23,9
	2,00 Srednješolska	772	55,0	55,1	79,1
	3,00 Višja/visoka/uni verzitetna	293	20,9	20,9	100,0
	Total	1400	99,8	100,0	
Missing	System	3	,2		
Total		1403	100,0		

Vir: ESS 2010.

Frekvenčna tabela zgoraj prikazuje odstotke posameznih stopenj izobrazb vseh anketirancev, se pravi 1403 anketirancev. Iz zgornje tabele je razvidno, da je največ oseb končalo srednjo šolo (772 oseb). Opazimo lahko, da ima mnogo ljudi končano zgolj osnovno šolo (ali manj, in sicer 335 oseb). Mnogo manj ljudi pa ima višjo/strokovno, univerzitetno izobrazbo (293). Ta spremenljivka je sicer imela več kategorij oz. je bila bolj razčlenjena. Vsebovala je vsako možno dokončano izobrazbo posebej, zato sem zaradi večje preglednosti kategorije združila.

Tabela 4: Izbrane kazni za vlomilca

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00 Zapor	694	49,5	51,0	51,0
	2,00 Druge kazni	668	47,6	49,0	100,0
	Total	1362	97,1	100,0	
Missing	System	41	2,9		
Total	Total	1403	100,0		

Vir: ESS 2010.

Iz zgornje tabele lahko razberemo, da bi dvakratnega vlomilca največ oseb kaznovalo z zaprom. Tako bi ga kaznovala skoraj polovica vprašanih (49,5%). Odstotka sta sicer dokaj izenačena, vendar, se celotna populacija bolj nagiba k strožjim kaznim, vidimo, da je več takih, ki zahtevajo zaporno kazen, kot takih, ki zahtevajo ostale kazni..Na vprašanje pa je 2,9 % oseb odgovorilo z ne vem ali pa s kakim drugim vprašanjem.

1.6 Analiza povezanosti odvisne in neodvisne spremenljivke.

Sedaj bom z ukazom Crosstabs analizirala povezanost med odvisno spremenljivko stcbg2t in neodvisno spremenljivko izobr5. S povezanostjo posameznih spremenljivk dokazujemo, koliko ena spremenljivka vpliva na drugo. V mojem konkretnem primeru se vprašanje glasi: Kako stopnja dokončane izobrazbe vpliva na zahtevano vrsto kazni za 25-letnega moškega, ki je dvakrat vlomil v stanovanje?

Tabela 5: Vpliv izobrazbe na stališče o strogoti kaznovalne politike (kako bi kaznovali dvakratnega vlomilca?)

			Dosežena izobrazba (izobr1)			Skupaj
			1 do OŠ	2 Srednješolska	3 Višja/visoka/st rokovna/univer zitetna	
Vrsta kazni	1 zapor	Št.	172	395	125	692
		%	52,9%	52,9%	43,6%	50,9%
	Druge kazni	Št.	153	352	162	667
		%	47,1%	47,1%	56,4%	49,1%
skupaj		Št.	325	747	287	1359
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Vir: SJM 2010.

Iz tabele je razvidno, da manj izobraženi ljudje, torej tisti z nižjo stopnjo dokončane izobrazbe, zahtevajo za dvakratni vlom višjo kazen. Kar 52,9 % oseb s srednješolsko izobrazbo bi kriminalca kaznovalo z zaporno kaznijo. Tako kazen bi predlagalo tudi 172 oseb z osnovnošolsko in 125 oseb s višjo/strokovno in univerzitetno izobrazbo. Tisti z višjo izobrazbo (3. kategorija) se sicer v večjem odstotku nagibajo k drugim vrstam kazni.

Tabela 6: Hi kvadrat

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7,899 ^a	2	,019
Likelihood Ratio	7,911	2	,019
Linear-by-Linear Association	5,004	1	,025
N of Valid Cases	1359		

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 140,86.

Vir: ESS 2010.

Tabela 7: Simetričnost

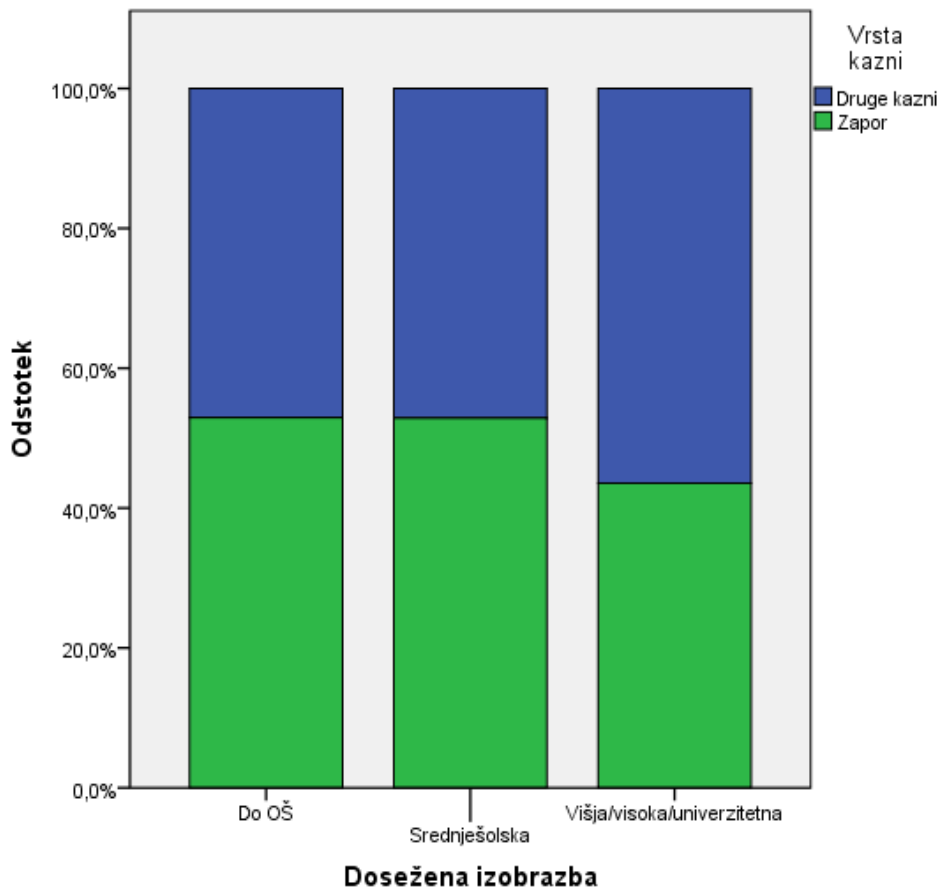
Symmetric Measures

		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,076	,019
	Cramer's V	,076	0,02
	Contingency Coefficient	,076	,019
N of Valid Cases		1359	

Vir: ESS 2010.

Moja hipoteza ne drži, saj se je za dodelitev zaporne kazni roparju odločilo največ srednje izobraženih ljudi in tistih z osnovno šolo.

**Graf 1: Grafični prikaz vpliva izobrazbe na stališče o strogoti kaznovalne politike
(kaznovanje dvakratnega vlomilca)**

Vir: ESS 2010.

Z grafa lahko razberemo, da je največ zelenih polj, kar pomeni, da največ oseb zahteva za 25-letnega dvakratnega vlomilca zaporno kazen. Drugače je le pri visokih stopnjah izobrazbe, kjer je modro polj (druge oblike kazni) večje.

2. Primerjalna analiza

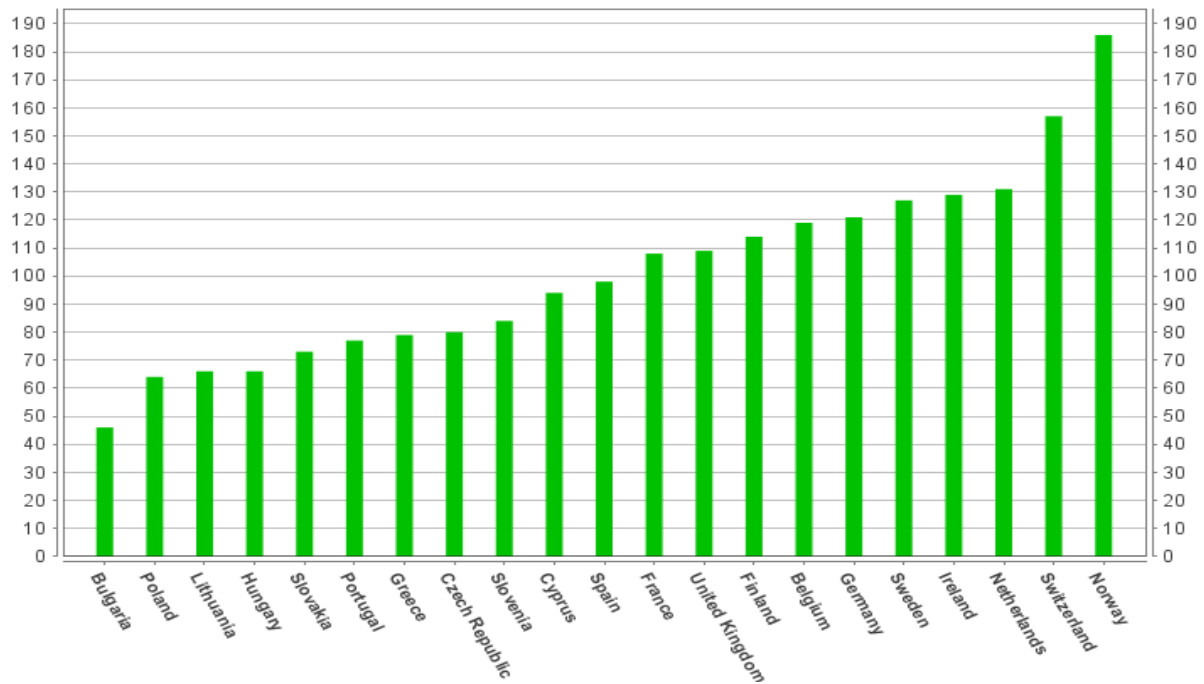
Ali v nerazvitih državah zagovarjajo strožjo kaznovalno politiko? V nerazvitih državah zagovarjajo strožjo kaznovalno politiko kot v razvitih državah (glede na BDP). Raziskovala bom, kako stroge kazni predlagajo v nerazvitih državah za 25-letnega moškega, ki je dvakrat vlomil v stanovanje. Obravnavane države spadajo v skupino EU 18, izbrane pa so s pomočjo raziskave ESS 2010. Vključene so zgolj države, v katerih je bila dotična raziskava opravljena. Hipoteza, ki sem si jo postavila je ta, da bodo v nerazvitih državah (torej v državah z nižjim BDP-jem) zagovarjali strožjo kaznovalno politiko. Predpostavljam namreč, da so v manj razvitih državah slabše izobraženi, kar pa vpliva na njihovo mnenje o kaznovalni politiki.

Za primerjavo med državami sem si izbrala dve spremenljivki. Prva je kakšno vrsto kazni bi prisodili dvakratnemu roparju, druga pa je bruto domači proizvod države. Odločila sem se, da bom med seboj primerjala razvite in nerazvite države. Razvitost bom opredelila s pomočjo BDP-ja (glede na kupno moč posameznika).

Na spletni strani Eurostata sem poiskala podatke za BDP – standard kupne moči posameznika (Purchasing power parities (PPPs)). To so indikatorji, ki prikazujejo različne stopnje cen po državah. PPPs nam pove, koliko enot valute stane določena količina dobrin in storitev v različnih državah. Glavni namen PPPs-ja je v pretvorbi nacionalnih agregatov, kot je bruto domači proizvod – BDP, v primerljive jakostne agregate. Njegova uporaba zagotavlja, da je BDP vseh držav ovrednoten na enaki ravni cen in tako odraža zgolj razlike v dejanskem obsegu gospodarstva.

2.1 Predstavitev podatkov in interpretacija

Graf 1: BDP glede na kupno moč posameznika za leto 2010

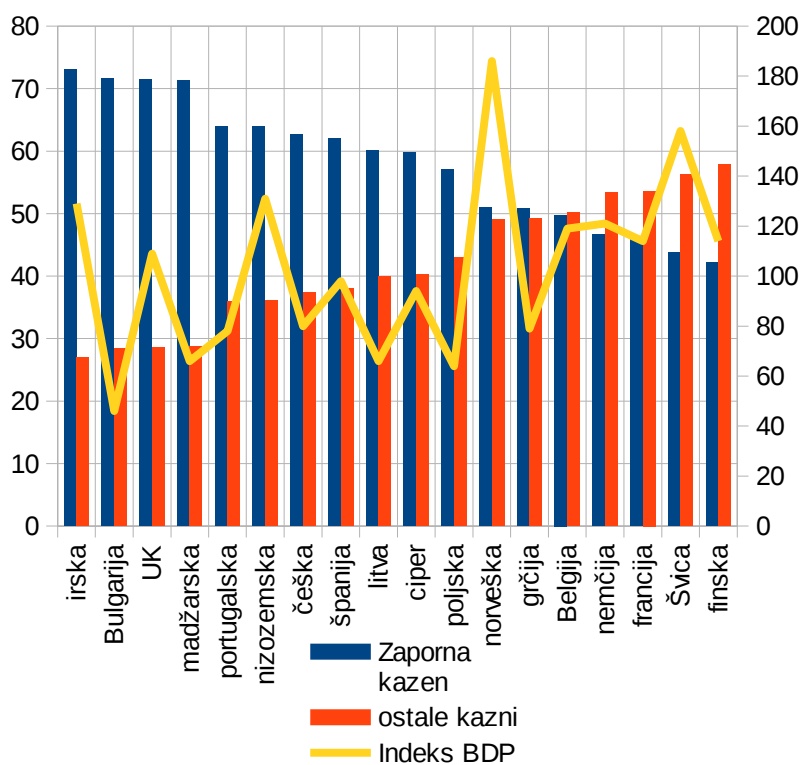
Vir: Eurostat

Glede na podatke Eurostata, med razvite uvrščamo tiste države, ki imajo indeks nad 100. To so: Francija, Velika Britanija, Finska, Belgija, Nemčija, Švedska, Irska, Nizozemska, Švica in Norveška. Med nerazvite pa uvrščamo države z indeksom nižjim od 100. Te so: Bolgarija, Poljska, Litva, Madžarska, Slovaška, Portugalska, Grčija, Češka, Slovenija, Ciper, in Španija. Zadnje bodo predmet moje raziskave. Vzrok (ne)razvitosti je lahko v državni ureditvi, zgodovinskih razlogih, predvsem pa v BDP-ju. Kar sedem od nerazvitih državah je bilo nekdanj socialističnih (Bolgarija, Poljska, Litva, Madžarska, Slovaška, Češka, SLO). Tri pa so take, ki jih je močno prizadela recesija (ki traja od leta 2008 naprej): Portugalska, Grčija, Španija. V Cipru pa nerazvitosti lahko botruje nerešeno politično – narodno vprašanje.

Tabela 1: Države z BDP-jem in vrsto kazni v odstotkih.

	Zaporna kaznen	ostale kazni	Indeks BDP
irska	73	27	129
Bulgarija	71,6	28,4	46
UK	71,4	28,6	109
madžarska	71,3	28,7	66
portugalska	64	36	78
nizozemska	63,9	36,1	131
češka	62,7	37,3	80
španija	62	38	98
litva	60,1	39,9	66
ciper	59,8	40,2	94
poljska	57,1	42,9	64
norveška	51	49	186
grčija	50,8	49,2	79
Belgija	49,8	50,2	119
nemčija	46,6	53,4	121
francija	46,4	53,6	114
Švica	43,7	56,3	158
finska	42,2	57,8	114

Graf 1: Devetnajst evropskih držav, razvrščenih po kategoriji zaporne kazni in z indeksom BDP na prebivalca.

Vir: EUROSTAT in ESS 2010.

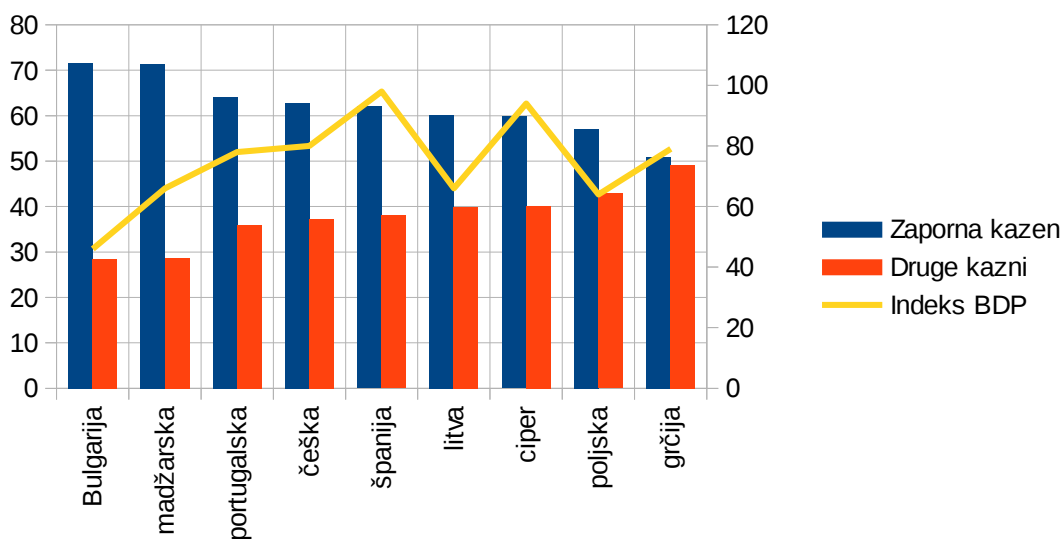
2.3. Predstavitev podatkov po razvitih in nerazvitih državah

Tabela 2: Nerazvite države po indeksu BDP in kategoriji kazni.

	Zaporna kazen	Druge kazni	Indeks BDP
Bulgarija	71,6	28,4	46
madžarska	71,3	28,7	66
portugalska	64	36	78
češka	62,7	37,3	80
španija	62	38	98
litva	60,1	39,9	66
ciper	59,8	40,2	94
poljska	57,1	42,9	64
grčija	50,8	49,2	79

Vir: ESS in EUROSTAT 2010.

Graf 2: Nerazvite države po indeksu BDP in kategoriji kazni.

Vir: ESS in EUROSTAT 2010.

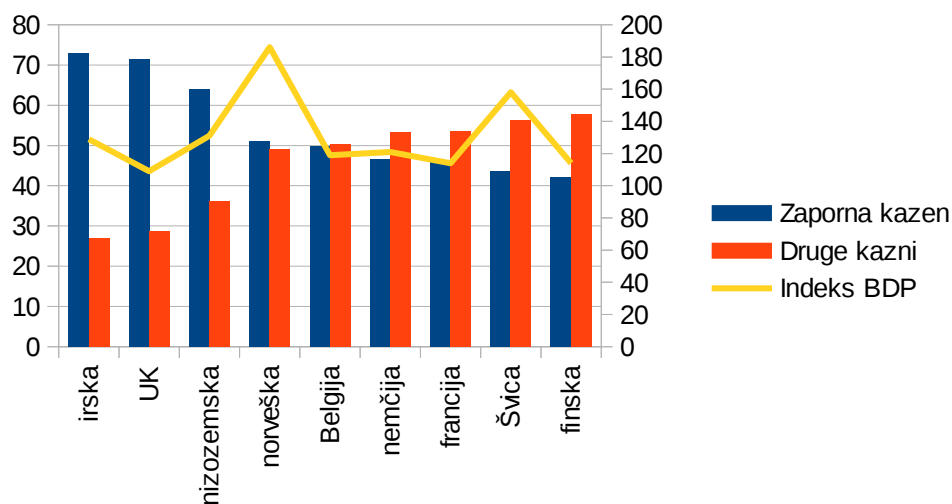
V grafu prikazujemo podatke, o tem kakšne vrste kazni želijo anketiranci za dvakratnega roparja in indeks njihovega BDP. Odstotek drugih kazni namesto zaporne raste vzporedno z BDP-jem (z večjimi in manjšimi odstopanji pri Španiji in Cipru).

Tabela 3: Razvite države po indeksu BDP in kategoriji kazni.

	Zaporna kazen	Druge kazni	Indeks BDP
irska	73	27	129
UK	71,4	28,6	109
nizozemska	63,9	36,1	131
norveška	51	49	186
Belgija	49,8	50,2	119
nemčija	46,6	53,4	121
francija	46,4	53,6	114
Švica	43,7	56,3	158
finska	42,2	57,8	114

Vis: ESS in EUROSTAT 2010.

Graf 3: Razvite države po indeksu BDP in kategoriji kazni

Vir: ESS in EUROSTAT 2010.

V grafu prikazujemo podatke, o tem kakšne vrste kazni želijo anketiranci za dvakratnega roparja. Gre za podatke razvitih držav. Na Irskem in v Veliki Britaniji je zahteva več kot 70 % vprašanih. Tudi na Norveškem, ki je najbolj razvita država, več ljudi zahteva zaporno kazen, kot druge vrste kazni. To pa omaja mojo hipotezo. Iz vseh prikazanih podatkov ni razvidno, da bi bil BDP značilno vplival na to, ali državljani za 25 letnega moškega izbirajo zaporno ali druge vrste kazni.

Viri in literatura:

- European Social Survey (2012 - forthcoming). ESS Round 5 (2010/2011) Technical Report. London: Centre for Comparative Social Surveys, City University London.
Dostopno prek: <http://nesstar.ess.nsd.uib.no/webview/> (28. december 2012).
- Eurostat. Dostopno prek: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/national_accounts/data/main_tables (20. oktober 2012).

Viri in literatura:

European Social Survey (2012 - forthcoming). ESS Round 5 (2010/2011) Technical Report. London: Centre for Comparative Social Surveys, City University London. Dostopno prek: <http://nesstar.ess.nsd.uib.no/webview/> (29. november 2012).

Hafner Fink, Mitja. 2012. *Metode družboslovne raziskovanja. Gradivo za predmet-1.del.* Dostopno prek:

http://mhf.fdvinfo.net/uploads/editor/1349202304MDR_gradivo_za_predmet_MHF_prvi_del.pdf (28. november 2012).